

Julkaisija:

Suomen keltologinen seura - Finlands keltologiska sällskap (SFKS) r.y.
Toimisto: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki,
p. 09 - 228 6790, email: sfks@voxopm.csc.fi, kotisivut: www.sfks.org

Seuran johtokunnan jäsenten yhteystiedot:

Tom Sjöblom (esimies)

Uskontotieteen laitos, PL 59, 00014 Helsingin yliopisto
tel. (09) - 191 23585 tom.sjoblom@helsinki.fi

Petri Mirala (puheenjohtaja)

Humanistinen tiedekunta, PL 3, 00014 Helsingin yliopisto
tel. (09) - 191 22351 petri.mirala@helsinki.fi

Riitta Latvio (varapuheenjohtaja)

Fleminginkatu 14 A 32, 00530 Helsinki
tel. (050) - 583 8597 riitta.latvio@vatt.fi

Jonas Holmqvist (taloudenhoitaja)

Tölögatan 9 A 17, 00100 Helsingfors
jonas.holmqvist@shh.fi

Ani Marttiini (verkkotiedotusvastaava)

Korppaanmäentie 38 B 16, 00300 Helsinki
tel. (044) - 518 0161 ani@pp.inet.fi

Juhani Klemola

Englannin kielen laitos, Vaasan yliopisto, PL 700, 65101 VAASA
tel. (06) - 324 8121 juhani.klemola@uwasa.fi

Kanerva Heikkinen (sihteeri)

Englannin kielen laitos, Unioninkatu 40b, PL 24, 00014 Helsingin
yliopisto
tel. (09) - 191 22140 kanerva.heikkinen@helsinki.fi

Tiedote ilmestyy neljä (4) kertaa vuodessa. Se lähetetään seuran
jäsenmaksun suorittaneille. Jäsenmaksu on 14 euroa ja opiskelijoilta 9
euroa, joka voidaan suorittaa seuran pankkitilille Leonia 800017-658
504.

Toimitus ja taitto: Riitta Latvio

ISSN 1239-8594

SFKS-tiedote

N:o 4/02 Vol. VII

Suomen keltologisen seuran jäsentiedote

Tässä numerossa

- s. 3 IV kelttiläinen pubiseminaari
- s. 4 Tieteiden yö 2003
- s. 5 Gaeilge Chorca Dhuibhne

Tapahtuu keltologian alalla:

**TIETEIDEN YÖ
to 9.1.2003**

Tieteiden talolla, Kirkkok. 6, Helsinki
järjestää TSV:n jäsenseurat
Ohjelma kts. sivu 4

17th Irish Conference of Medievalists

St Kieran's College, Kilkenny 26.-28.6.2002
Lisätietoja + ilmoittautumiset: Dr. Catherine Swift
Centre for Human Settlement and Regional Change,
NUI Galway, Catherine.Swift@may.ie

12th International Congress of Celtic Studies

University of Wales, Aberystwyth 24-30 August
2003
www.aber.ac.uk/celt.
Lisätietoja + ilmoittautumiset: Dana Edwards
celt@aber.ac.uk or tel: +44(0)1970 628539

VARAPUHEENJOHTAJAN PALSTA

Tervemenoa vanha vuosi, ensi vuosi potkaistaan touhukkaasti käyntiin tieteen ystävien massatapahtumalla oitis ilotulituksen paukuksesta toivuttuamme. Torstai-iltana 9.1.2003 järjestetään Tieteiden talolla " Aaveiden ja haaveiden yö" osana Tieteen päivien ohjelmaa. Luvassa on luiden kalistelua haudoistaan kaivetuilla teorioilla sekä ruusunkarvaisia unia tieteen tulevaisuuden mahdollisuuksista. Tapahtuman järjestävät TSV:n jäsen seurukset, eli myös me. Kuten keskiaukeamalla olevasta ohjelmasta selviää, ohjelma alkaa alkuillasta ja jatkuu puolelle öin.

SFKS suuntaa osan Tieteiden yön ohjelmaansa tulevaisuuden keltologeille: Tieteen lastenkamarissa voi lukea kelttiläisiä eläintarinoita ja maalauttaa poskeensa koukeraisen eläinfiguurin . Historian romukopassa Tom Sjöblom alustaa otsikolla ”Druidit, haltiat ja kuun tempelli: uskomuksia ja tiedettä kelteistä”. Tervetuloa myös seuramme standille vaihtamaan kuulumisia ja vaikka ostamaan kirjojamme.

Menneistä vielä sen verran, että SFKS:n nettisivut julkaistiin syksyn alkajaisiksi osoitteessa www.sfks.org. Asiasta tiedotettiin sähköpostitse jäsenistölle, mutta muistutus lienee aiheellinen "meilipimennossa" oleville. Sivuilta löytyvät aina ajankohtaisimmat tiedot tapahtumista, sellaisistakin, jotka eivät tiedotteeseen ehdi. Kotisivumme julkaistaan myös ruotsin- ja englanninkielisinä ensi vuonna, todennäköisesti alkuvuodesta. Suurkiitokset Anu Marttiinille, joka suunnitteli ja toteutti sivujemme tyylikkään ulkoasun ja on luvannut vastata niiden ylläpidosta ja kehittämisestä tulevaisuudessakin.

Hyvää Joulua ja Onnea Vuodelle 2003! Tapaamisiin ensi vuoden tapahtumissa!

RIITTA LATVIO
vpj

Vieno muistutus vielä jäsenistölle: ilman teidän karttuisaa kouraanne eli jäsenmaksujanne toimintamme tyrehtyy! Jäsenmaksu vuodelle 2002 on opiskelijajäseniltä 9 euroa ja muilta 14 euroa. Maksuyhteystiedot löytyvät takasivulta.

Sähköpostilistammekin kaipaa päivitystä, sillä viesteistä moni palaa bumerangina takaisin. Muuttuneita meiliosioitteita voi lähettää joko sihteeri Kanerva Heikkiselle tai allekirjoittaneelle (kuten tietysti muuttuneen postiosioitteenkin).

would assume that Ó Sé took a good look at Ó Cuív's The Irish of West Muskerry, since it is the phonological work closest to the dialect of Corca Dhuibhne.

Dialect	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
The Irish of West Muskerry	i	i:	e	e:	a	a:	α	α:	o	o:	u
Gaeilge Chorca Dhuibhne	i	i:	e	e:	a	-	-	α:	o	o:	u

Dialect	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
The Irish of West Muskerry	u:	ə	-	iə	ia	uə	-	əi	ai	au	ou
Gaeilge Chorca Dhuibhne	u:	ə	ɪ	i:ə	ia	u:ə	u:e	-	ai		ou

As can be seen, Ó Sé brings in a new symbol, one front-variant of ə. This is absolutely right, in my opinion, since the difference between a front ə and a back ə is considerable. He also presents a new diphthong, u:e. I'm not absolutely certain that it is urgently needed, but I do think it has its place here. Thus, I think Dr Ó Sé has done quite right in introducing two new symbols. He has then left out four of Ó Cuív's symbols. Considering the diphthongs I can easily understand and support him – the differences between ai and əi is of no greater importance in Corca Dhuibhne and the difference between au and ou is non-existent. The choice to leave out a: is also defensible, since it's hardly very different from α:

However, I do think he makes a mistake in merging the short sounds a and α with each other. If you want to judge for yourselves, just think about the words "ainm" and "anam". The difference between the beginning a-sounds is in my opinion too big to be neglected. I've now gone to great pains to make my point about this single mistake (mistake in my own opinion). After all, this is no big thing and the fact that it is the only real objection I can find in a book of 528 pages and with 870 paragraphs should tell how high I value it. To conclude: Diarmuid Ó Sé gives us an extraordinary detailed and accurate grammar of the dialect spoken in the western part of Corca Dhuibhne. His effort rarely leaves anything out, and after having read this inspired work the reader should have got an extraordinary good picture of the Irish. While highly informative on stress-patterns and sandhi, the phonology section does not live up to the very high standard in the grammar section. If Dr Ó Sé would write a phonological account of the dialect, comparable to those in the DIAS series, and include a vowel symbol or two, we would have a more complete coverage on the Corca Dhuibhne dialect than on any other Irish dialect. Lacking this, the combined strength of Tomás de Bhaldraithe's two works, The Irish of Cois Fhairrge + Gaeilge Chois Fhairrge must still be considered the most detailed survey of any single Irish dialect; even if none of those books alone would be regarded as better than this one.

In short, I fully recommend anyone with an interest in The Irish of Corca Dhuibhne, in Munster Irish, in Irish dialects, in the Irish language or in linguistics to buy this brilliant work.

Moving on to "Gaeilge Chois Fhairrge: An Deilbhíocht". This is generally considered to be the best grammatical description ever of any Irish dialect. Yet I would claim that "Gaeilge Chorca Dhuibhne" fully matches it, and by saying that I'm saying a lot. Ó Sé largely follows the same pattern as used in de Bhaldraithe, but further enriches it by using more examples and giving a host of minor details which are very crucial to understanding the finesse of the language. The grammatical section in Ó Sé's work is so detailed and accurate that I find hardly anything to criticise, it takes in every little detail and aspect of the dialect and explains them in a straightforward way. It's hard to find differences between Ó Sé's description and what I have heard in An Ghráig.

Moving on to the phonology section, I'd like to draw your attention to the various "The Irish of X" books published by DIAS, all very interesting. They are (from north to south):

1. The Irish of Erris (North Mayo),
2. The Irish of Tourmakeady (South Mayo),
3. The Irish of Cois Fhairrge (South Galway),
4. The Irish of West Muskerry (West Cork),
5. The Irish of Ring (Waterford).

The crucial point that I'd like to point out is the number of vowel-symbols used in these books. They are

1. The Irish of Erris	11 vowels + 4 diphthongs
2. The Irish of Tourmakeady	11 vowels + 4 diphthongs
3. The Irish of Cois Fhairrge	14 vowels + 7 diphthongs
4. The Irish of West Muskerry	13 vowels + 7 diphthongs
5. The Irish of Ring	11 vowels + 7 diphthongs.

The reason that the works on Cois Fhairrge Irish and Muskerry Irish have more vowels sounds is because their authors chose to differ between the various sounds of the a-phoneme, while the other authors did not. The Irish phonemes (a, e, i, o, u) can of course be divided into almost as many sounds as one wants; LASID has the possibility to show 36 vowel sounds alone, diphthongs not even counted. While 36 sounds vowel-sounds might be fine in a work on all the Irish dialects and their differences, they are clearly too many in a phonology of a single dialect – the outcome would only be confusion. All the authors in The Irish of- series have chosen not to divide the phonemes e, i, o and u, thus giving us nine sounds (all phonemes can be long or short and then we have the schwa-sound ə). By not splitting the a-phoneme, the authors of Erris, Tourmakeady and Ring have then got their 11 vowels. Their approach can easily be defended by claiming that it bears no importance how the different allophones of a phoneme are pronounced, they are still understood by native speakers. I can share this view when talking about the allophones of e, i, o and u. Their allophones are quite similar, given that you remember they are pronounced somewhat different depending on whether next to a broad or slender consonant.

When we're talking about the a-phoneme this is no longer the case. Native speakers will understand you whichever a-sound you use, but you may sound absolutely ludicrous. This was clearly the view of Dr de Bhaldraithe, since he chose to represent the different sounds of the a-phoneme with no less than 3 symbols (æ, a and α). Dr Ó Cuív chose the symbols of a and α. The reason for de Bhaldraithe to use three sounds is that there exist three very different members of the a-phoneme in Connemara, while Munster has only two really differing a-sounds (as far as I've ever heard). When choosing which symbols to use, I

IV kelttiläinen pubiseminaari

Neljäs kelttiläinen pubiseminaari vaihtoi paikkaa ja keräsi itsensä kokoon Belge bar&bistron yläkerrassa. Sali oli avara ja kaunis, katon mustanpuhuva väritys loi vaikutelman tähtitaivaasta. Puhetta johti Tom Sjöblom, joka aloitti tilaisuuden kertomalla Belgian muinaisista kelteistä, mikä selittikin Belgen valinnan neljännen pubiseminaarin kokoontumispaikaksi. Belgejä pidettiin aikoinaan Gallian kansoista rohkeimpina ja jopa Caesar mainitsee heidät.

Ensimmäinen puhuja, Heli Pitkänen, esitteli puhekieltä anglo-walesiläisessä kaunokirjallisuudessa. Oheismateriaalin avulla hän selvensi, kuinka kymmistä on tarttunut vaikutteita englanninkieleen ja kuinka nämä vaikutteet eri kirjailijoiden teoksissa ilmenevät. Yksi varhaisimmista esimerkeistä oli Shakespearen luoma hahmo Fluellen, jonka puheessa selvästi näkyivät kymrikielen vaikutteet, kuten esim. b:n koveneminen p:ksi.

Jyrki Vainonen käsitteli Jonathan Swiftin pamflettia "Vaatimaton ehdotus" vuodelta 1729. Pamfletissaan Swift ehdottaa köyhyyden poistamista käyttämällä köyhien lapsia kulinaristisina herkkuna ja köyhiä itseään näiden kulinarististen herkkupalojen tuotantokoneina. Ennen kyseistä pamflettiaan Swift oli kirjoittanut useita järkeviä ehdotuksia Irlannin taloudelliseen tilanteen parantamiseksi, mutta ainuttakaan ei ollut noteerattu, joten Swift kyllästytneenä kymmenen vuoden turhaan työhön kirjoitti lopulta yleisesti järjettömänä pidetyn ehdotuksen, jonka kuitenkin onnistui perustelemaan täysin järkevästi. Edesvastuuseen Swift ei pamfleteistaan joutunut- eihän sen kirjoittajaakaan voitu aukottomasti osoittaa.

Johanna Freundlich analysoi "petturi"-näytelmiä irlantilaisessa teatterissa, joka on hänen oma terminsä. Termi merkitsee niitä näytelmiä, jotka pyrkivät rakentamaan siltaa Pohjois-Irlannin protestanttien ja katolisten välille, sillä näytelmien kirjoittajia pidetään hyvin usein edustamansa "puolen" pettureina, koska koetaan, että he hyssyttelevät vastapuolta. Erityisesti Freundlich keskittyi suomentamaansa ja syksyllä Teatterikorkeakoulun näyttämölle ohjaamaansa Frank McGuinnessin näytelmään "Lojaalit".

Riitta Latvio johdatteli kuulijat pyhyden teoriaan ja käytäntöön kertomalla irlantilaisesta pyhästä Brigitistä ja vähän muistakin naispyhimyksistä: heidän varhaisista elämäkerroistaan sekä niissä esiintyvistä teemoista ja motiiveista. Varhaisimmissa elämäkerroissaan Brigit, joka legendan mukaan perusti Kildaren kaksoiluostarin, liikkuu mannermaisissa kansasisariaan enemmän luonnossa tehden ihmeitä, joissa tulevat esiin muun muassa luonnonvoimien hallinta. Askeesin sijasta tilaa annetaan elämänmyönteiselle runsaudelle. Erityisen mielenkiintoisiksi kysymykseksi nousivat elämäkertojen esikristillisten ja kristillisten aineiden suhde sekä tapa, jolla naispyhimyksiä - niin Brigitiä kuin muitakin - on elämäkerroissa kuvattu.

Yleisöä oli loppuvaiheessa paikalla parisenkymmentä kuulijaa. Keskustelu oli vilkasta, varsinkin Vainosen Swift-alustuksen aikana ja jälkeen.

Anna Niskanen

AAVEIDEN JA HAAVEIDEN YÖ

Tule kuuntelemaan alustuksia ajankohtaisista tieteellisistä aiheista. Tarjolla tieteen lastenkamari, historian romukoppa, vaaleanpunaisia haaveita, akateeminen vartti ja illan päätteeksi suuri paneelikeskustelu. Tarjolla myös näyttelyitä, outoja esineitä, filmejä, musiikkia, kirjoja ja kahvila.

9.1.2003 klo 17.30–23.00

TIETEIDEN TALO, Kirkkokatu 6

17.30 TIETEEN LASTENKAMARI (3. krs)

Tieteellistä ohjelmaa erityisesti lapsille ja juniiori-ikäisille mm. tietokirjaesittelyjä, lumilinnojen historiaa, Skepsis ry:n Sudenpentu -projekti, energiapeli, **kelttiläistä kasvomaalausta eläintarujen aiheista**

18.00–20.00 HISTORIAN ROMUKOPPA (Juhlasali, 1. krs)

Minkäläisestä tieteestä on jo aikojen saatossa luovuttu ja miksi? Mitä on tullut hylättyjen paradigmojen tilalle? Entä mitkä tieteelliset teorit ja näkemykset joutaisivat nykytietämyksen valossa historian romukoppaan, vai joutaisivatko?

18.00 Dos. Teppo Korhonen: ”Dokumentteja huviveron kustannuksella” – kansatieteelliset filmit maatalous-Suomesta puntarissa

18.30 Dos. Timo Joutsivu: ”Madeiratynnyrissä ikuiseen elämään ja muita keinoja elämän pidentämiseksi uuden ajan alussa”

19.00 FT Helena Ruotsala: ”Näin meillä on aina tehty kansatieteessä”

19.30 Dos. Markku Mattila: ”Eugeniikka ja rotyhygieniä”

20.00 Dos. Tom Sjöblom: ”Druidit, haltiat ja kuun temppeli: uskomuksia ja tiedettä kelteistä”

18.15–20.45 VAALEANPUNAISIA HAAVEITAKO? (3. krs)

Voiko tieteen keinoin vaikuttaa yhteiskuntaan ja päätöksen tekoon? Mitä on tulevaisuuden tiede?

18.15 FM Katri Kaunisto: ”Kuka kaatoi Vili Vilperin kotimetsän? - Metsäämattilaiset luonnonsuojelijoina”

18.45 VTT Jari Sedergren ”Kansakunnan rajat”

19.15 FM Pirjo Rautiainen: ”Kännykkä? Se on sitä nykypäivää” - Matkaviestintä arjen organisoijana

19.45 FM Katriina Siivonen: ”Saaristo menneestä tulevaan. Kansatieteen tuella kulttuurisesti kestäväan alueelliseen kehitykseen”

20.15 FT Marja-Leena Hänninen: ”Naishistorian vapauttava voima”

18.15– TIETEENALOJEN AKATEEMINEN VARTTI - TIETEENALAT ESITTELYSSÄ! (3. krs)

Tieteen alojen perusteita, menetelmiä ja termejä. Yleisö voi esittää kysymyksiä.

18.15 Professori Katariina Mustakallio: Mitä historia on?

18.45 Dos. Pirjo Korhokangas: Etnologia – tiedettäkö sekin?

19.15 FL Mika Hakkarainen: Bysanttilaisia käsikirjoituksia – Alexandrian kirjastoprojekti

21.00–22.30 PANEELIKESKUSTELU: ”TIETEENKÖ VARASSA TULEVAISUUTEEN?” (Juhlasali)

Puheenjohtajana fil. tri Lasse Lehtinen, panelisteina mm. prof. Päivi Setälä, Dos. FT Hanna Snellman, prof. Jukka Korpela, Skepsis ry:n entinen puheenjohtaja Ilpo V. Salmi, DI Paul Talvio

TIETEIDEN YÖSSÄ MUKANA: Bysantin tutkimuksen seura, Luonnonfilosofian seura, Skepsis ry, Suomen Historiallinen Seura, Suomen historian ystävien liitto, Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry, Suomen keltologinen seura, Suomen kielitieteellinen yhdistys, Suomen Maantieteellinen Seura, Suomen Merihistoriallinen yhdistys, Suomen tieteellinen kirjastoseura, Tulevaisuuden tutkimuksen seura

Diarmuid Ó Sé: Gaeilge Chorca Dhuibhne.

Institiúid Teangeolaíochta Éireann. Baile Átha Cliath 2000. 528 pp.

Dr Diarmuid Ó Sé, a recognised expert on the Irish of Corca Dhuibhne has recently published a gigantic work : Gaeilge Chorca Dhuibhne. The Irish in question in this book is that spoken “sa cheantar idir Ceann Sléibhe agus Ceann Sibéal” which means that it takes in the whole of Dún Chaoin as well as the western part of Dún Urlann.

An Ghráigh, the village in which I stay during my visits to Corca Dhuibhne (and whose Irish is the one I use) is situated almost exactly halfway between Ceann Sléibhe (Slea Head) and Ceann Sibéal (Sibyll Head), so the Irish described in this book is definitely the one I would use. Since I actually bought it in Dún Chaoin, I had the chance to immediately look at it together with some of my friends who are natives of this dialect. Their general opinion was that Ó Sé definitely had succeeded in capturing the various aspects of Corca Dhuibhne Irish. Maitias Mac Cárthaigh said that he’d agree with 95-98% of the content. Given the fact that every speaker has his own idiolect, this goes to show that the book can truly be considered as an accurate description.

Concerning the grammar, I would say that this book is representative of Corca Dhuibhne as a whole, since hardly any grammatical differences exist. The reason why Ó Sé has chosen to limit his work to the western part only, is probably the few differences in pronunciation that exist between the western and eastern parts of the Gaeltacht.

The book is written in Irish, has got 528 pages and 26 chapters. The first five of these concern themselves with pronunciation, while the bulk of the book is about grammar. Ó Sé has collected his material from 40 speakers, divided into two groups. The first group, from which he got 87% of the material in the book, has got the following geographical distribution: Mainland Dún Chaoin 6 speakers, Blasket Island 2, Western Dún Urlann 2. And the other, more marginal group: Mainland Dún Chaoin 20 speakers, Blasket Island 6, Western Dún Urlann 4.

Given the effort put into this work by Ó Sé, it must of course be judged against other great works. There are two in particular that I’d like to point out:

1. The description of the same dialect by Marie Sjoestedt-Jonval

2. The description of Cois Fhairrge Irish by Tomás de Bhaldraithe

Since Gaeilge Chorca Dhuibhne’s primary focus is on grammar, I’ll begin by comparing it to Sjoestedt-Jonval's "Description d’un parler irlandais de Kerry". Ó Sé’s work is undoubtedly more up-to-date, and better reflects the language as spoken today. It is also more complete in describing all the various aspects of the grammar in great detail. Furthermore, its index is more logical and thus more user-friendly. There can be no doubt that Gaeilge Chorca Dhuibhne provides the reader with the best, most accurate and most detailed description ever of the grammar of Corca Dhuibhne Irish.

The phonology section is not fully satisfying, however, neither in "Gaeilge Chorca Dhuibhne" nor "Phonétique d’un parler irlandais de Kerry". The problem with the latter is mostly that Sjoestedt-Jonval used a phonological system that is somewhat different from the system usually employed to describe Irish phonetics. The problem with Gaeilge Chorca Dhuibhne is that no full analysis of the sounds is given. It should be remembered, however, that Sjoestedt-Jonval wrote two books to describe sounds and grammar, and that Ó Sé might yet come up with a phonological analysis as brilliant as his present grammatical analysis.